

dolgozata, mely aprólékos részletességgel írja le a kézirat képdiszét. Szerinte a miniaturák stílusa Firenzére vall s az ornamentikában a Korvin-kéziratok behatása is felismerhető. Különös figyelmet érdemel az a megállapítása, hogy a 36^a levél jobboldali keretlécében a MÁTYÁS emblémái közé sorolt hatszögletű kút is előfordul, ami arra vall, hogy a miniátor MÁTYÁS kézírataiból szedegette motívumait.

A sikerült hasonmások közül az első öt a BEATTY-féle *horárium* lapjait reprodukálja; négy KÁLMÁNCSEHINEK a bécsi Liechtenstein-könyvtárban lévő *breviáriumá*-ból, kettő pedig ugyane bibliofilünknek a lambachi bencés-könyvtárban lévő *breviáriumá*ból ad izeltöt, míg a tizenkettedik műlap egy közelebről meg nem jelölt Korvin-kódexből vétetett, amelynek miniátora GOTTLIEB véleménye szerint azonos a *horárium* illuminátorával.

G. P.

Jaschik Álmos. *A könyvkötő-mesterség*. Budapest, 1922. Népszava-könyvkereskedés. 8-r. (Műszaki könyvtár XXXII.) 259 lap, ill.

JASCHIK Álmos tanár és iparművész, az újabban örvendetesen föllendülő könyvművészet egyik legrokonszenvesebb reprezentánsa, valóban hézagpótló munkát végzett, amidőn világosan és részletesen leírta a könyvkötészet munkamenetét, az előállításához szükséges eszközöket és gépeket, mindenütt súlyt helyezve arra, hogy a tömegtermelésre beidegzett munkásságot a becsületes és precíz dolgozásra nevelje. Művének nagyobb s tegyük hozzá különösen sikerült része a könyvkötés technikáját tárgyalja, a tárgy természetéből önként folyó, négy fejezetre osztva mondanivalóit. Az első fejezet a könyv fűzését megelőző eljárásokat ismerteti, melyek fonalán a javítás, mosás és foltozás kényes műveleteire is bővebben kitér; a második a könyvtest előállításának, a harmadik betáblázásának, az utolsó pedig a könyvhát és a fődéltáblák díszítésének a módjait tárgyalja. Ezt követik mintegy függelék gyanánt: A könyvkötőműhely technikai berendezése és a könyvkötő-iparban használt vegyszerek és anyagok ismertetése, a mesterség története, művészi kötések mesterjegyei, könyvkötészeti szakmunkák jegyzéke és végül egy német-magyar, magyar-német szakszótár.

E függelékek sorában legkevésbé sikerült a történeti rész, mely túlon-túl vázaltszerű s nem egy részében elnagyolt. Teljesen fölösleges a mesterjegyek kilenc lapra terjedő lajstroma, melynek rendeltetését nem igen tudjuk megmagyarázni. Az ábrázolt címerek, emblémák és mono-

grammok ugyanis túlnyomó részben nem könyvkötőmesterekre, hanem előkelő francia és német bibliofilekre vonatkoznak s így mesterjegyeknek nem minősíthetők. Azok, akiknek JASCHIK művét szánta, aligha jönnek abba a helyzetbe, hogy e különben is fölöttébb hézagos lista alapján meghatározzanak egy-egy HENRI II. vagy LOUIS XIII. kötést. Újabb kiadásban sokkal célszerűbb volna ehelyett egy sorozat hasonlóan bemutatni a különböző díszítés-technikák klasszikus termékeit, ami kétségkívül hathatósan előmozdítaná könyvkötőiparosaink izlésbeli fejlődését. Szerző a történeti részben és a «mesterjegyek»-hez fűzött magyarázatokban szereplő idegen nevek kiejtését zárójelben kiírja, ami, tekintve a közönséget, melynek a mű készült, csak helyeselhető. Melegen ajánljuk azonban a szerzőnek, hogy újabb kiadásnál az átírást nézesse át hozzáértő filológussal, mert az olyan apró szépséghibák, minők teszem azt Geoffroy = Goffroá, Nicolas = Niklász, Michel = Misl fölöslegesen csúfítják el egyébként sikerült művét.

Ami a bibliografiát illeti, erre nézve áll az a régi közmondás, hogy kevesebb több lett volna. Nem egy rég elavult dolgozat fölösleges ballasztot jelent, míg viszont az olyan epochális munka, aminő GOTTLIEB *Bucheinbände* c. albuma, kimaradt. Emellett az idegen címekben meglepően sok a sajtóhiba. Egy eljövendő új kiadásban szerző helyesebben járna el, ha azon művek felsorolására szoritkoznék, amelyek közkönyvtárainkban s elsősorban az Iparművészeti Múzeumban tényleg megkaphatók s így a továbbképzésre vágyó munkásságnak hozzáférhetőek. A címek mellé kitenném a mű könyvtári jelzetét is, valamint néhány sorban jellemezném, hogy az illető művet mennyiben használhatja föl a gyakorlat embere.

Viszont nagy örömmel forgattam a munkát befejező szakszótárt, mely sokszor szerencsésen fejleszti tovább a FRECSKAY János által összegyűjtött s részben megteremtett szókincset. Íme néhány valóban szerencsés kitétele: Buchbeutel = csuklyáskötés; Heftbund = fűzőborda; schärfen = hántolni; Rückenkopf = gerinctaraj stb. Igazán óhajtanád, hogy a könyvkötészeti műhelynyelv valahára megmagyarosodjék, s biztosan hiszem, hogy JASCHIK derék könyvének ezen a téren is meglesz a maga üdvös hatása.

Mindent összevéve, JASCHIK könyve igazi nyeresége szakirodalmunknak s habár, mint előszavában maga is hirdeti, könyvből még senki sem tanulta meg a könyvkötés mesterségét, munkája olyan, hogy belőle sok finomságot sajátíthat el a gyakorlatilag képzett munkás.

Emellett a könyvtáros és a bibliofil is haszonnal forgathatja, mert gondos áttanulmányozása képessé teszi őt arra, hogy észrevegye a különbséget a becsületes meg a szemfényvesztő hatásra dolgozó munka között.

—sp—

Harsányi István. *Catalogus incunabulorum quotquot in bibliotheca collegii ref. Sárospatakiensis (in Hungaria) asservantur. 1468—1500. A sárospataki ref. főiskolai könyvtár ősnymtatványai.* Sárospatak, 1922. Ref. főisk. kny. 8-r. (Különleny. a *Sárospataki Főiskolai Évkönyv* I. kötetéből) 21 l.

A sárospataki főiskola fáradhatatlan buzgalmű könyvtárosa a gondozására bízott gyűjtemény számra meglehetősen szerény inkunabulum-készletét írja le e dolgozatában, még pedig a nyomtatás évréndjében. A bibliografiai leírást igen rövidre fogja még ott is, ahol HAIN előtt ismeretlen kiadásról van szó s a bekötés részletesebb leírásába sem bocsátkozik még az iparművészeti szempontból kiválóbb példányoknál sem. Szerettük volna, ha a könyvészeti leírásoknál a német inkunabulum-bizottságnak — annak idején folyóiratunkban is ismertetett — szabályait követi s ezzel véglegesnek mondható munkát végez, szerény előmunkálatul a magyarországi könyvtárak egyetemes ősnymtatvány-katalogusához, amely, sajnos, mai nyomorúságunkban messzebb áll a megvalósulástól, mint valaha. Szerencsére annál aprólékosabb gonddal közli a példányok sorsát visszatükröző bejegyzéseket s ekként nem egy érdekes adattal gazdagítja könyvtáraink még mindig fölöttébb hézagos történetét.

β

Ranschburg Viktor. *A könyvkiadás mestersége.* Budapest, 1922. Pantheon. 8-r. 61, 2 l.

Ez a választékos izléssel kiállított füzet abból az előadásból nőtt ki, amelyet szerző a Magyar Könyvkiadók Egyletének felszólítására a könyvkiadás kulturája és technikája címen tartott. Minden fölösleges szószaporítás nélkül, gördülékeny nyelven s a sokat tapasztalt, alapos képzettségű szakember tájékozottságával oldotta meg feladatát, mely tárgyánál fogva nemcsak a kezdő szerzőket és kiadókat, hanem az irodalmi dolgok kulissza-titkai iránt mindig rendkívül fogékony nagyközönséget is érdekelheti. Bevezető soraiban a kiadó szerepét méltatja a könyvek létrejötté terén s egyúttal rámutat arra a nem ritka esetre is, amikor a kiadó nem pusztá megvalósítója a már kéziratban kész